

SİNİR BİLİMLERİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

2024

- 1. E** A******* Stres Maruziyeti Sonrası Uygulanan Timokinon Tedavisinin Sıçanlarda Öğrenme ve Bellek Üzerindeki Etkisinin NMDA Reseptörleri İle İlişkisinin Değerlendirilmesi
- 2. H**** I*** U***** Yetişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Bulunan Hastalarda Sosyal Medya Bağımlılığı ve Erteleme Davranışı

STRES MARUZİYETİ SONRASI UYGULANAN TIMOKİNON TEDAVİSİNİN SIÇANLARDA ÖĞRENME VE BELLEK ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN NMDA RESEPTÖRLERİ İLE İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Modern çağın hastalığı olarak nitelendirilen stres, hayata devam edebilme şansını arttırmak amacıyla birçok vücut sisteminin uyumunu içeren bir tepkidir. N-Metil D-Aspartat (NMDA) reseptörleri, öğrenme ve bellek süreçlerinde kritik bir rol oynar. Stres, bu reseptörlerin işleyişini etkileyerek öğrenme ve bellek yeteneklerimizi etkileyebilir. Timokinon, *Nigella sativa* bitkisinden elde edilen ve nöroprotektif özelliklere sahip bir bileşendir. Bu çalışma, stresin beyin üzerindeki etkilerini ve timokinonun bu etkileri nasıl modüle ettiğini, öğrenme ve bellek üzerindeki olası iyileştirici etkilerini anlamayı hedeflemektedir. Çalışmada 28 adet erkek *Wistar albino* sıçan kullanıldı. Sıçanlar kontrol, timokinon, stres ve timokinon tedavisi uygulanan stres grupları olmak üzere 4 gruba ayrıldı. Deneyde, sıçanların anksiyete düzeylerini ve öğrenme-bellek kapasitelerini değerlendirmek için açık alan testi, yükseltilmiş artı labirent testi, pasif sakınma testi ve Morris su labirenti testi uygulandı. Açık alan ve yükseltilmiş labirent testlerinde, timokinon tedavisi uygulanan sıçanların anksiyete düzeylerinde belirgin bir azalma gözlemlendi ($p<0.05$). Morris su labirenti testlerinde, hayvanların platformu bulma süreleri incelendiğinde timokinon tedavisi uygulanan sıçanlar, stres altında olmayan kontrollere kıyasla daha iyi bellek performansı gösterdi ($p<0.01$). Çalışmada ayrıca hipokampus dokusu homojenatı örneklerinde NMDA, beyin kaynaklı nörotrofik faktör (BDNF), gama aminobütirikAsit (GABA) ve katalaz (CAT) seviyeleri, serum örneklerinde ise kortizol, epinefrin düzeyleri doku ve kan örneklerinde ortak olarak CAT ve MDA ELISA yöntemi ile ölçüldü. Kortizol seviyesinin ölçümlerinde stres grubuna kıyasla timokinon grubunda istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.05$) artma, serum epinefrin ve CAT düzeylerinde ise stres grubuna kıyasla stres+timokinon grubunda istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.05$) bir artış tespit edilmiştir. Doku homejenatı örneklerinde BDNF, NMDA, GABA ve CAT düzeyleri ölçümlerinde stres grubuna kıyasla stres+timokinon grubunda istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.01$) bir artış, SOD ve NMDA ölçümlerinde ise stres grubuna kıyasla timokinon grubunda istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.05$) artma tespit edildi. Bu bulgular, timokinonun özellikle NMDA reseptörleri üzerinden etki ederek öğrenme ve belleği iyileştirdiğini göstermektedir. Bu çalışma, stresin öğrenme ve bellek üzerindeki olumsuz etkilerinin, timokinon tedavisiyle hafifletilebileceğini aynı zamanda nörolojik bozuklukların tedavisinde timokinonun potansiyel kullanımını işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Stres, Timokinon, NMDA, Öğrenme ve Bellek

YETİŞKİN DİKKAT EKSİKLİĞİ ve HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU BULUNAN HASTALARDA SOSYAL MEDYA KULLANIMI ve ERTELEME DAVRANIŞI

ÖZET

Sosyal medya, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan bireyler için cazip bir dikkat dağıtıcıdır. Son araştırmalar, DEHB ile erteleme davranışı arasında bir korelasyon olduğunu ve bunun DEHB ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiyi karmaşıklaştırdığını göstermiştir. Erteleme, DEHB'li bireyler için sürekli dikkat ve çaba gerektiren görevlerden kaçınmak için bir başa çıkma mekanizması olabilir. Bu çalışma, DEHB semptomları ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiyi ve erteleme davranışının etkileşimini incelemektedir. Çalışma, çevrimiçi anketler kullanılarak 18-65 yaş arasındaki 294 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Kullanılan ölçekler arasında Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği (ASRS), Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Genel Erteleme Davranışı Ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri bulunmaktadır. Veriler SPSS 29.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. DEHB skorları yüksek olan bireylerin, düşük olanlara kıyasla daha yüksek sosyal medya bağımlılık puanlarına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, DEHB belirtilerinin sosyal medya kullanımını etkilediğini belirten önceki araştırmalarla uyumludur. Ancak, çalışmamızda cinsiyetin sosyal medya bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Buna karşın, önceki araştırmalar kadın cinsiyetin sosyal medya bağımlılığı ile daha ilişkili olduğunu öne sürmektedir. Çalışmamız ayrıca sosyal medya bağımlılığı yüksek bireylerin depresyon skorlarının da yüksek olduğunu göstermiştir, bu da literatürdeki mevcut çalışmalarla uyumludur. Cinsiyet farklılıkları incelendiğinde, kadın katılımcıların depresyon skorlarının erkek katılımcılara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, kadınların depresyon ve anksiyete gibi içselleştirme bozukluklarına daha yatkın olduğunu belirten literatürle uyumludur. DEHB belirtilerinin cinsiyet farklılıkları açısından incelenmesi sonucunda, kadınların dikkat eksikliği skorlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu, ancak erkeklerin hiperaktivite-dürtüsellik skorlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda, ilişkisi olmayan katılımcıların DEHB ve depresyon skorlarının, ilişkisi olan katılımcılara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, DEHB'nin sosyal ve ilişkisel zorluklara neden olabileceğini belirten mevcut çalışmalarla uyumludur. DEHB skorlarının hem erteleme davranışını hem de sosyal medya bağımlılığını güçlü ve pozitif bir şekilde yordadığı bulunmuştur, bu da DEHB ile çeşitli bağımlılık davranışları arasındaki bağlantıyı vurgulayan literatürle tutarlıdır. Sonuç olarak, çalışmamız DEHB'nin sosyal medya bağımlılığı ve erteleme davranışı üzerindeki etkilerini ortaya koymakta ve bu bulgular literatürdeki mevcut araştırmalarla uyum göstermektedir. DEHB'nin tedavisinin, sosyal medya bağımlılığı ve erteleme davranışını önlemede rol oynayabileceği öngörülmektedir. Bu bulgular, DEHB'nin erişkinlikte de devam eden etkilerini ve bu bozukluğun bireylerin günlük yaşamları üzerindeki geniş kapsamlı etkilerini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Sosyal Medya Bağımlılığı, Erteleme Davranışı, Davranışsal Bağımlılık, Dijital Bağımlılık